

Programförklaring

AKTION RÄDDA VÄTTERN S YFTE

Aktion Rädda Vättern (ARV) är en partipolitiskt och religiöst obunden ideell förening. Föreningen är icke vinstdrivande med huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- och miljöskyddsintressen i Vättern och Vätterbygden.

ARV bildades för att i första hand skydda Vättern mot tre nya storskaliga hot. ARV arbetar för

att stoppa Forsvarsmaktens planer på att kraftigt utöka användningen av Vättern som skjutfält och flygövningsområde.

att förhindra att nya gruvor anläggs inom Vätterns tillrinningsområde och

att försvara förbudet mot borrhning efter fossil metangas i Motalaviken och Vätterns strandområden.

AKTION RÄDDA VÄTTERN S ÖVERGRIPANDE MÅL

Vårt övergripande och långsiktiga mål är att bidra till att bevara Vättern som dricksvattentäkt, friskt ekosystem och unikt naturområde. Cirka 300 000 människor får idag sitt dricksvatten från vattenverk som tar råvatten direkt ur Vättern.

Via Motala ström är även Linköping delvis beroende av vattenkvaliteten i Vättern. I Örebro län planerar flera kommuner en överföringsledning från Vättern för att klara sin vattenförsörjning. Därmed finns även förutsättningar att förse delar av Mälardalen och Stockholm med vätternvatten. Risk finns att Mälaren

blir otjänlig som dricksvattentäkt genom saltvatteninträngning. Orsaken är förväntad höjning av vattenståndet i Östersjön på grund av den globala uppvärmningen.

Gemensamt för våra tre prioriterade frågor är ARV:s stöd till förslaget att göra Vättern till ett överordnat riksintresse för dricksvattenförsörjning. ARV stöder de riksdagsledamöter som driver frågan i riksdagen. Genom en särskild namninsamling vill vi skapa opinion för att förtydliga och stärka det skydd som redan gäller. Vi vill att Vätterns unika naturvärden och jämförelsevis utmärkta dricksvattenkvalitet ska bevaras åt nuvarande och kommande generationer.

Förbud mot fossilgasborrning

ARV har verkat för att exploatering av fossil gas och olja och andra ämnen i alunskiffer ska förbjudas inom Vätterns tillrinningsområde. Alunskiffer är en bergart som är bildad av gamla sediment från syrefattiga havsbottnar. Den innehåller ofta höga halter av giftiga ämnen som lätt sprids om den exponeras. När det gäller gas och olja från alunskiffer är det dessutom fossila energiformer som ska avvecklas snarast möjligt eftersom de förvärrar klimatkrisen. Riksdagen beslutade 2022 om förbud mot exploatering av fossil energi på samma sätt som det även är förbjudet att sedan 2018 utvinna uran i Sverige. ARV verkar för att dessa förbud ska behållas.

Inga nya gruvor invid vattentäkten Vättern

ARV verkar för att hindra att tillstånd ges till exploatering av Norra Kärr norr om Gränna och andra gruvprojekt inom Vätterns tillrinningsområde. Det går inte att anlägga en stor dricksvattentäkt nedströms en gruva på grund av metalläckage. Därför kan inte heller gruvor öppnas uppströms Vättern.

Omställningen till fossilfri energiteknik är nödvändig och viktig, inte minst för att Vätterns ekosystem stressas och kommer att skadas av den pågående klimatförändringen. Redan nu finns tecken på störningar på grund av ökad temperatur.

Metaller som är viktiga för bland annat batteritillverkning och elmotorer måste därför snabbt tas fram via återvinning och utnyttjande av befintligt gruvavfall. Teknikutvecklingen för energilagring måste samtidigt utvecklas för att minska behovet av skadlig gruvverksamhet. Att anlägga nya gruvor och stora avfallsupplag inom Vätterns tillrinningsområde är uteslutet.

Tack vare miljörelsens överklagan upphävde Högsta förvaltningsdomstolen bearbetningskoncessionen i Norra Kärr för gruvbolaget Leading Edge/Tasman Metal. Detta var 2016. Enligt lag krävs ett Natura 2000-tillstånd, men bolaget vägrar söka och överklagar återigen till regeringen. Bolaget tycks hoppas på lagändringar som ska försämra miljöprövningen. ARV anser att prövningen istället måste göras effektiv och rättssäker genom att platsens lämplighet och miljökonsekvenserna bedöms samlat och att minerallagen underordnas miljöbalken.

Avveckla Vättern som skjutfält och flygövningsområde

Vättern har i över hundra år använts av militären som skjutfält. Redan under 1800-talet lokaliserades försvarsstyrkor till Karlsborg. På 1990-talet påbörjades en avveckling när flygflottiljen F6 lades ner, men år 2008-2009 presenterade Försvarsmakten planer på att kraftigt utöka sin verksamhet invid, över och i Vättern.

Försvarets materielverk (FMV) lyckades få igenom ett nytt tillstånd den 18 november 2010, utan att någon hann överklaga. Tillståndet används bland annat till omfattande sprängning av brisant ammunition: beskjutning norra Vättern med granater helt nära fiskeförbudsområden. Tillståndet kom till utan någon seriös prövning enligt Natura 2000-bestämmelserna. ARV kräver att tillståndet ska omprövas.

Länsstyrelsen i Västra Götaland har gett Försvarsmakten tillstånd att utöka skjutningarna i Vättern vid flygskjutmålet Hammaren utanför Brevik från 1 000 till 69 000 skott per år, plus 150 raketer årligen. ARV har överklagat och kräver att regeringen ska upphäva tillståndet.

Länsstyrelsen har även gett tillstånd till femdubbling av flygrörelserna på Karlsborgs PFAS förorenade flygplats. ARV har överklagat och kräver att tillståndet ska upphävas.

Länsstyrelsen har till och med gett tillstånd till dränering av det PFAS-förorenade flygfältet där giftigt

grundvatten tillåts pumpas ut i Vätterns vattenskyddsområde. ARV kräver att flygfältet ska saneras. Även detta ärende ligger på regeringens bord.

ARV:s målsättning är att få beslutsfattarna att inse att Vättern måste avvecklas som skjutfält och flygövningsområde. ARV tar inte ställning vare sig för eller emot försvaret. ARV har ingen försvarspolitisk inriktning. Vi enas endast i uppfattningen att Vättern är en olämplig plats för provskjutningar och militära övningar. Det finns alternativa platser och metoder.

AKTION RÄDDA VÄTTERNS ARBETSMETODER

ARV är en folkrörelse. Vi arbetar med medlemsmöten, studiecirkel, opinionsbildning, namninsamlingar, olika aktioner, demonstrationer och uppvaktningar av beslutsfattare. Varje år delar vi ut ett miljöpris till någon eller några som vi anser bidrar till en bra miljö i och runt Vättern.

Vi upplever att ARV har stöd av många lokalpolitiker i Vätterbygden och samverkar gärna med kommunerna runt sjön. Vi informerar via insändare och debattartiklar och medverkar i radio & tv. Vi finns på sociala medier: facebook, twitter och vi har en egen hemsida <http://www.aktionraddavattern.se/>

ARV för Vätterns talan i miljöprövningsärenden, deltar i samråd och svarar på remisser. Vi bidrar till att ge allmänheten förutsättningar att kunna delta i de juridiska tillståndsprocesser som pågår och kräver att myndigheterna respekterar [Århuskonventionen](#).

Vi folkbildar, sprider forskningsresultat och skapar opinion. Vi informerar och påverkar politiker och andra beslutsfattare, både lokalt och på riksplanet. På vår hemsida har vi under lång tid byggt upp en omfattande dokumentsamling som är användbar för alla som vill skydda Vättern.

**Antagen på ARV:s medlemsmöte
den 22 november 2022**